

Energiearmoede

Thema 1:

**Het borgen van
de aanpak voor
energiearmoede**

Energiearmoede bestaat al jaren, maar kreeg de afgelopen jaren meer aandacht. Dat kwam onder andere door de stijgende energieprijzen en de groeiende aandacht voor bestaanszekerheid. Die extra aandacht heeft ervoor gezorgd dat een groot deel van de gemeenten inmiddels een aanpak voor energiearmoede heeft. Desondanks is duidelijk dat het probleem zich niet makkelijk laat 'oplossen'. Hoe zorg je er als gemeente voor dat deze aanpak in de toekomst goed geborgd blijft?

Zorgen over de toekomst

Onder gemeenten bestaan zorgen over het borgen van de aanpak van energiearmoede. Dat heeft verschillende redenen:

- Door de dalende energieprijzen nam de urgentie voor energiearmoede afgelopen maanden af. Inmiddels stijgen de energieprijzen weer, maar de toename in urgentie blijft tot op heden achter.
- Financiering in de vorm van SpUk Energiearmoede gelden lijkt vooralsnog niet aangevuld te worden.
- Personele schaarste en snelle wisselingen, waardoor kennis en ervaring verloren gaat.

Tegelijkertijd constateren we dat het probleem de komende jaren aandacht blijft vragen.

De verwachting is dat de energieprijzen in 2026 verder omhoog gaan, waarmee het probleem van energiearmoede opnieuw toeneemt. We schetsen daarom handelingsperspectief voor het borgen van de aanpak van energiearmoede. We focussen daarbij op het vasthouden van aandacht in de organisatie en bij het bestuur, het borgen van financiering voor de aanpak en het benutten van slimme koppelkansen.

Vasthouden van aandacht

Om de aanpak op energiearmoede te borgen, is het nodig om capaciteit en geld structureel te borgen. In de gemeentelijke wereld van schaarste betekent dit dat zowel bestuur als organisatie prioriteit moeten geven aan de aanpak van energiearmoede. Dat vraagt om een

goede onderbouwing van een langdurige inzet op energiearmoede. Belangrijke argumenten hiervoor zijn:

- De aanpak van energiearmoede is een vliegwieltje voor het realiseren van meerdere maatschappelijke opgaven. Verschillende uitdagingen komen samen in het vraagstuk energiearmoede, zoals duurzaamheid en de energietransitie, armoede, gezondheid en participatie. Door als gemeente in te zetten op het verminderen van energiearmoede boek je vooruitgang met al deze opgaven. Zo draagt het verduurzamen van woningen bij aan de energietransitie én aan een lagere energierekening voor inwoners en daarmee het verminderen van armoede. Dat heeft vervolgens een positieve invloed op de financiële stress, waardoor gezondheidsrisico's afnemen.
- Het aanpakken van energiearmoede draagt bij aan een inclusieve en rechtvaardige energietransitie; iedereen moet kunnen meedoen. De verduurzaming van een huis zorgt er vaak voor dat de energielasten voor de bewoners afnemen. De 'koplopers' van de energietransitie – mensen met zonnepanelen of een warmtepomp – zijn vaak de meer vermogende personen. Dat betekent dat de mensen met een laag inkomen en weinig vermogen achterblijven en uiteindelijk

de zwaarste lasten dragen. Door deze groep meer vooraan te zetten in de energietransitie ga je als gemeente het groeien van deze kloof tegen.

Tip: zie [hier](#) een interview met wethouder Celik uit Tilburg over het belang van een rechtvaardige energietransitie.

- De gevolgen van energiearmoede hebben een effect op de hele samenleving. Energiearmoede zorgt namelijk voor stress, schaamte en afzondering en heeft daarmee invloed op de gezondheid en het welzijn van de betrokken groep. Zo heeft [TNO](#) aangetoond dat mensen in armoede die in huizen wonen met hoge isolatielabels (A of B) lagere zorgkosten hebben dan mensen in armoede die in huizen wonen met lage labels (E of F). De hele maatschappij moet uiteindelijk deze kosten dragen.
- Verduurzaming van woningen lukt alleen wanneer je als gemeente, via een vertrouwd- of sleutelfiguur, achter de voordeur komt bij alle inwoners; iedereen is nodig om de energietransitie mogelijk te maken. Je zult eerst met kleinere verduurzamingsmaatregelen

bij mensen binnen moeten komen om vertrouwen te wekken, met name doordat dit de energierekening naar beneden brengt. De kans is dan groter dat mensen die in energiearmoede leven ook meewerken aan grotere verduurzamingsmaatregelen. Nu en in de toekomst.

Tip: het helpt om in de keuze voor argumenten of bepaalde formuleringen rekening te houden met de context en de belevingswereld van je gesprekspartner. Zie toelichting in 'bereiken doelgroep'.

Tips voor het goede gesprek

Maak de verschillende kosten en baten van afdelingen of organisaties expliciet. De kosten om energiearmoede aan te pakken worden vaak gemaakt door een andere afdeling of organisatie, dan waar de baten van de energiearmoede aanpak terecht komen. Bijvoorbeeld: het ruimtelijk domein investeert in energiebesparing en isolatie en dit leidt tot minder uitgaven in het sociaal domein. Het helpt daarom om energiearmoede op concernniveau te adresseren, zodat er vanuit het belang van het hele concern geprioriteerd wordt.

Benoem inhoudelijke raakvlakken. Zoals eerder gesteld, heeft energiearmoede raakvlakken met veel portefeuilles: duurzaamheid, bestaanszekerheid, gezondheid en participatie. Dat betekent dat verschillende bestuurders en afdelingen belang hebben bij het aanpakken van energiearmoede. Wanneer je deze raakvlakken benoemt, kan dat helpen bij het creëren van urgentie. Benut deze haakjes daarom in het interne gesprek, ook op bestuurlijk niveau.

Het borgen van financiering

De financiering van energiearmoede bestond afgelopen jaren voor een groot deel uit de SpUk Energiearmoede. Hoewel het Rijk de termijn om deze gelden uit te geven met 2 jaar heeft verlengd, is het nog onzeker of er nieuwe SpUk-gelden beschikbaar worden gesteld. Of dat financiering vanuit het Rijk op een andere manier wordt vormgegeven, bijvoorbeeld via het gemeentefonds. Met het aflopen van de SpUk-gelden is het de vraag hoe gemeenten de aanpak van energiearmoede in de toekomst kunnen financieren. Hiervoor bestaan een aantal mogelijkheden:

Benut de gelden van het Nationaal Isolatie Programma (NIP). Gemeenten mogen de middelen uit de lokale aanpak besteden aan gemeentelijke capaciteit, projectkosten, onder-

steuning, advies en coaches rondom het isoleren van koopwoningen en woningen in vve's met minimaal één koopwoning die een laag energielabel of een lage WOZ-waarde hebben. Dit geld is dus niet bedoeld voor tochtstrips of LED-lampjes, maar kan bijvoorbeeld wel gebruikt worden om energiecoaches of energiehulpdiensten van te bekostigen.

Let op: er geldt een resultaatverplichting om het aantal woningen waar gemeenten een aanvraag voor doen met minimaal 1 isolatiemaatregel te verbeteren. Meer informatie over de NIP-gelden vind je [hier](#).

Benut de gelden van het Volkshuisvestingsfonds (VHV). Dit fonds richt zich op het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in wijken, onder andere door te investeren in de kwaliteit van de woningvoorraad.

Let op: deze regeling is gesloten voor aanvragen. Het gaat dus alleen om het uitgeven van reeds ontvangen middelen. Meer informatie over het Volkshuisvestingsfonds vind je [hier](#).

Benut de middelen van de tijdelijke regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE). Met deze middelen kun je als gemeente onder andere collega's aanpakken of externe deskundigen inhuren voor het uitvoeren van klimaat- of energiebeleid.

Let op: deze regeling is gesloten voor aanvragen. Het gaat dus alleen om het uitgeven van reeds ontvangen middelen. Meer informatie over de CDOKE-middelen vind je [hier](#).

Neem gelden voor de aanpak energiearmoede op in de gemeentelijke begroting.

Breng daarvoor in kaart:

1. welk bedrag nodig is voor de aanpak van energiearmoede;
2. welke SpUk-middelen je nu ontvangt;
3. wat het betekent voor inwoners en gemeentelijke doelen als deze middelen wegvallen.

Slimme koppelkansen

Een andere manier om de financiering te borgen én om te gaan met de uitdaging van schaarse capaciteit, is het creëren van slimme koppelkansen. Een aantal tips voor deze koppelkansen:

Benut gemeentelijke inzet voor verduurzaming. Vaak vinden interventies plaats rondom verduurzaming op wijk- of buurtniveau. Denk onder andere aan het isoleren van huizen (zie ook: [lokale aanpak isolatie](#)). Door in deze gebiedsgerichte aanpak voorrang te geven aan wijken met bijvoorbeeld veel corporatiebezit of lagere WOZ-waarden, draag je als gemeente bij aan het tegengaan van energiearmoede. En dat zonder hiervoor aparte gelden of capaciteit voor energiearmoede in te hoeven zetten.

Benut gemeentelijke inzet om armoede tegen te gaan. Vanuit het sociaal domein krijgen inwoners die dat nodig hebben begeleiding voor hun financiën. Wanneer de collega's die deze begeleiding bieden ook tips meegeven voor het verlagen van de energierekening helpen zij bij het tegengaan van energiearmoede.

Benut gemeentelijke inzet voor participatie.

In veel gemeenten zijn trajecten die mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt opleiden tot energiefixer. Dat creëert een win-win-situatie: het helpt de doelgroep in energiearmoede én het stimuleert participatie.

Tip: het kabinet komt met een tijdelijke subsidie om werkgevers te helpen met de kosten van het opleiden en omscholen van werknemers, zoals de omscholing naar energiefixer. Werkgevers kunnen een financiële bijdrage aanvragen voor deze opleidingskosten. Meer informatie over deze regeling vind je [hier](#).

NPLW Nationaal
Programma
Lokale Warmtetransitie

Deze handreiking is in opdracht van het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) opgesteld door Hiemstra & De Vries op basis van de huidige stand van zaken. Aangezien ontwikkelingen op dit vlak snel gaan staan we open voor verbeter suggesties en nieuwe ideeën. Deze kan je sturen naar: nplw.helpdesk@rvo.nl